

УДК 347.7+3339.92

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-90-97>**Калашніков Віктор Михайлович,**доктор історичних наук,
кандидат юридичних наук(Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара, м. Дніпро)ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5116-1486>

РОЛЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ПРАВознавців у ФОРМУванні ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ США: ВІД ВЕЛИКОЇ ДЕПРЕСІЇ ДО КРИЗИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто історичний розвиток наукових концепцій американських фахівців щодо розвитку державно-правової політики США в галузі правового регулювання публічних фінансів. Доведено, що початок такого роду наукових досліджень слід зв'язати з відомими «Бесідами у каміна» Президента США Ф.Д. Рузвельта, коли цей видатний державний діяч роз'яснював американському народу, що потерпав від Великої депресії, основні напрями правового регулювання публічних фінансів. Встановлено, що, на замовлення американського уряду щодо подолання наслідків Великої депресії, в американській науковій спільноті виникли відповідні наукові школи, започатковані Дж. М. Кейнсом (1883–1946), лідером консервативної течії прихильників потужного правового регулювання фінансових відносин з боку органів держави, і М. Фрідманом (1912–2006), якому довелося стати головою лібертаріанців, котрі вважали, що держава не має часто втручатися у справи Федеральної Резервної Системи. Проаналізовано наукові дискусії консерваторів і лібертаріанців з особливостей фінансової політики американського уряду аж до подолання наслідків світової фінансової кризи 2008 року. Визначено роль американських правознавців у формуванні фінансово-правової політики США. Наголошено, що американський досвід є необхідним для вирішення подібних проблем в Україні.

Ключові слова: Велика депресія, світова фінансова криза 2008 року, правове регулювання фінансів США, Президент Ф.Д. Рузвельт, концептуальні досягнення Дж.М. Кейнса, наукові концепції М. Фрідмана, дослідження консерваторів і лібертаріанців з фінансового права.

Актуальність даного дослідження. Відомо, що на пострадянському просторі захоплюються Америкою як великою державою, фінансова політика якої спрямована на реалізацію невід'ємних соціально-економічних прав громадян. Між тим США ніколи не були соціальною державою. Про це ще в 1948 році повідав гуру американських лібералів Р. Хофстедтер в дослідженні «Американська політична традиція та її творці». Він зазначив: «Загальне надбання політичних традицій у США – віра в право власності та філософію економічного індивідуалізму, в цінність конкуренції й у те, що економічні добродетелі культури капіталізму завжди є невід'ємною властивістю людей. Святість приватної власності є гранітним фундаментом символу віри в нашу політичну ідеологію. Завдання політики проголошує означене кредо: захищати світ конкуренції, за необхідності заохочуючи його або ліквідуючи випадкові зловживання в ньому, однак не підривати його будь-якими планами колективістських дій» [1, с. VIII].

Проте у наш час ідеї Хофстедтера піддані сумніву, адже наочна світова криза феномену «глобалізації». Причини цієї кризи були закладені в геокультурній економічній моделі, що має особливу систему економічних імперативів, які нав'язані всьому світу західною цивілізацією, споживчою в своїй основі. Корінні вади глобалізації у тому, що цілі, заявлені елітою Заходу (поширення свободи і демократії, товарного достатку і споживчого задоволення), не можливі для виконання в найрозвинені-

ніших державах. Тому науковці на замовлення уряду США аналізують це системне явище і надають рекомендації з реформування державної фінансово-правової політики. Американські фундаментальні дослідження, присвячені особливостям фінансової політики уряду США, вирізняються специфічною структурою, яка передбачає послідовне осягнення «обов'язкових сюжетів». Тому, відповідно до моделі аналізу формування і розвитку чотирирівневої фінансово-правової політики цієї країни, завжди передбачається така послідовність викладення проаналізованого матеріалу: методологія, поняття, система джерел права фінансової політики, осягнення цього феномену в правовій науці та засади монетарної політики США.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз цього процесу взаємодії уряду США з науковцями в питаннях формування фінансово-правової політики постійно здійснюється у дослідженнях американських вчених. Так, лише останнім часом з цього питання з'явилася низка статей Є. Гарднера, Д. Лахмана, Д. Ленделла, Д. Линча, Д. Рамсея, Р. Солюшенза, Т. Франка та ін. [2].

У сучасному українському правознавстві питання ролі вчених у формуванні фінансово-правової політики США, на жаль, поки що не стало об'єктом спеціального дослідження, хоча досвід Америки є дуже актуальним для розв'язання проблем нашої держави. Спроби деяких загальних характеристик співпраці науки

і політики в США зроблено у роботах автора цієї статті «Державно-правова політика «батьків-засновників» США» (2020)», «Ідеологічні засади правової політики президента США Д. Трампа (1920)», «Методологія дослідження державної фінансово-правової політики США (2022)», «Особливості державно-правової політики Президента Д. Трампа, (2019)» [3].

Метою даної статті є аналіз найбільш впливових концепцій учених, які враховує уряд Сполучених Штатів під час реформування засад державно-правової фінансової політики країни-лідера співтовариства цивілізованих держав світу. Відлік цього системного явища слід починати з реформ Президента Ф.Д. Рузвельта, котрий розроблював концепції внутрішньої політики США як професійний правознавець.

Виклад основного матеріалу. Не вдаючись до всебічного аналізу реформ Рузвельта, слід звернути увагу на те, як він напередодні можливого краху капіталізму окреслив подальший розвиток фінансової політики США. Слід зазначити, що прогностична думка Рузвельта щодо формування нової фінансово-правової політики США в Великій депресії спиралася на теоретичні «викладки» Е.Р.А. Селігмана (1861–1939), автора монографії «Податок на прибуток: вивчення історії, теорії та практики оподаткування доходів в країні та за кордоном» (1914) [4]. Селігман був професором кафедри фінансів Колумбійського університету, засновником Американської економічної асоціації, консультантом Ліги Націй з питань міжнародної фінансової системи. Він проаналізував правову політику США таким чином, що його погляди стимулювали прийняття 16-ої поправки до Конституції США: «Конгрес має встановлювати і збирати податки з прибутків, хоч би яким було їх джерело, незалежно від їх розподілу між окремими штатами і незважаючи на будь-які переписи чи обліки населення» [5, с. 535].

Рузвельт не збирався висувати своїм попередникам обвинувачення в тому, що стимульована ними фінансово-правова політика поставила світ капіталізму на межу краху. Він сім разів звертався по радіо до американського народу, проводячи «Бесіди біля каміна», під час яких впевнював співгромадян, що фінанси США будуть оздоровлені. Під час кожного звернення Рузвельта до американців його слухали 60 млн. людей. 4 листопада 1937 року він сказав: «Хочу, щоб мене правильно зрозуміли: коли я кажу «ліберал», маю на увазі людей, які вірять у прогресивні принципи демократії і представницької влади, а не якихось екстремістів, котрі, схилившись до комунізму. Подібний екстремізм для нас так само небезпечний, як і фашизм. Інший, консервативний напрям суспільної думки, виходить з посилки, що уряду не слід активно втручатися в рішення сучасних проблем. Консерватори вважають, що всі проблеми можуть бути вирішені через приватну ініціативу та благодійність, що нам потрібно відмовитися від багато чого з того, що ми зробили. Наприклад, повернутися до золотого стандарту, виплачувати пенсії по старості і допомогати з безробіття, скасувати закон про цінні папери, дозволити монополістам збагачуватись. Словом, повернутися до врядування двадцятих років» [6, с. 29–30].

Рузвельт, який закінчив бакалаврат з права у Гарвардському університеті, а магістратуру – в Колумбійському, намагався обґрунтувати принципи державної фінансово-правової політики ідеями видатних фахівців з проблеми. За його правління такими вважалися англієць Дж.М. Кейнс (1883–1946), лідер консервативної течії прихильників потужного правового регулювання

фінансових відносин, і молодий тоді науковець М. Фрідман (1912–2006), якому довелося стати головою лібертаріанців. Останні вважали, що держава не має втручатися у справи банкірів, здатних за допомогою «невидимої руки ринку» забезпечити розвиток Америки власними грошима.

Кейнс обґрунтував програму спасіння капіталістичного світу від краху в роки «Великої депресії». Цей видатний фахівець сформулював вимоги до науковця, який схильний до аналізу фінансово-правової політики США, наступним чином: «Він має бути математиком, істориком, державним діячем і філософом. Він повинен мислити символами і добре володіти словом. Він має розуміти частку в контексті загального і вміти однією думкою з легкістю торкатися як абстракцій, так і конкретики. Він повинен вивчати факти у світлі минулого заради майбутнього. Ніщо в людській природі і інститутах суспільства не тоді вислизатиме від його уваги. Він має бути одночасно цілеспрямованим і зверненням до неба, як художник, але при цьому твердо стояти на ногах і бути практичним, як політичний діяч» [7, р. 451–452].

Базою кейнсіанської теорії законодавчого регулювання фінансових відносин став постулат безумовної необхідності втручання держави в економіку. Економічні принципи Кейнса були основою грошово-кредитної політики США аж до початку Рейганоміки у 1981 році [8].

Слід вказати, що під час Другої світової війни уряд США керувався принципами кейнсіанства при формуванні податкової політики, завдяки якій більша частина на доходу підприємців попадала до урядової кішені. Тоді С. Ратнер, професор університету Ротгерс (штат Нью-Джерси), упевнював співгромадян у справедливості такої фінансової політики, оприлюднивши монографію з показовою назвою – «Американське податкообкладання: його історія як соціальної сили демократії» [9]. Так само мислив ще один професора-кейнсіанець з Ротгерсу, С. Ріст, автор «Історії монетарної та кредитної теорії від Джона Ло до сьогодні» [10]. Проте після смерті Ф.Д. Рузвельта його наступникам, які захищали ідеали вільного підприємництва, кейнсіанство було не до вподоби. І твердження Кейнса щодо перманентного правового регулювання фінансових відносин з боку держави почали викликати заперечення його супротивників. Серед них вирізнявся М. Фрідман, автор досліджень «Нариси позитивної економіки», «Оптимальна кількість грошей» і «Грошова історія Сполучених Штатів, 1867-1960» [11; 12; 13]. Праці Фрідмана, в яких йшлося про захист вільного капіталізму від тиску органів держави, 1976 року були відмічені премією пам'яті А. Нобеля.

В області міжнародних відносин Фрідман виступав проти економічної допомоги США іншим країнам, вважаючи, що подібна політика скоріше заважає, ніж сприяє економічному розвитку світового капіталізму. Такий його висновок був підтриманий Дж. У. Херстом. Він створив монографію «Визрівання американського права: правники революційної епохи», де були проаналізовані погляди «батьків-засновників» США на магистральні шляхи розвитку фінансово-правової політики [14]. Пов'язуючи право та соціальну історію, Херст написав багато книг щодо суті фінансового права Америки, проте на особливу увагу заслуговують його думки про вільну банківську справу, викладені в «Правовій історії грошей США (1774–1970)» [15].

Слід вказати, що представники ліберальної науки фінансово-правової політики були урядовими чиновниками, які мали впроваджувати свої ідеї в життя.

Помітну роль в цьому процесі відіграв доктор права Колумбійського університету, тричі лауреат Пулітцерівської премії Р. Хофстедтер (1915–1970). Він зробив це в дванадцяти есе, присвячених видатним ідеологам державної фінансово-правової політики – від «батьків-засновників» США на чолі з Президентом Дж. Вашингтоном до Президента Ф. Д. Рузвельта [16].

Слід вказати, що тоді почався розвиток «консенсусної школи» дослідників правової політики Америки, представники якої вважали, що на всіх етапах розвитку американської державності серед її еліти існував консенсус щодо збереження американських цінностей, в числі яких була й така цінність, як приватна власність королів фінансового ринку. Першим це доводив Д. Бурстін, відомий в Америці найпопулярнішим тритомним дослідженням «Американці», за що йому присудили престижні премії Бенкрофта, Паркмена і Пулітцера, учених, які в XIX столітті заклали фундамент державної фінансово-правової ідеології [17; 18; 19]. Праці Д. Бурстіна містять масу інформації про створення і правове регулювання американського національного багатства, у тому числі – фінансового.

Наступним відомим ліберальним дослідником фінансової політики США став А.М. Шлезінгер, радник президента Дж. Кеннеді з гуманітарних питань, відповідальний за вирішення соціальних проблем пересічних американців. Шлезінгер пройшов велику школу на державній службі, у тому числі – офіцером Управління Стратегічних Служб, на базі якого згодом було створено ЦРУ. І всюди він виступав в ролі аналітика, який орієнтував американську еліту щодо всебічного розвитку фінансової політики уряду. Це відображено ним у книзі «Тисяча днів Джона Ф. Кеннеді в Білому домі» [20].

Ліберальний напрямок аналізу державної фінансово-правової політики США «розквітає» у 90-ті роки минулого століття, коли після зникнення СРСР Америка домінувала в світовому економічному просторі. Тоді проблеми впровадження ліберальної моделі державної фінансово-правової політики США були сформульовані Л. Сьорчрестом у монографії «Вільна банківська справа: теорія, історія і модель *Laissez-Faire*» (1993). Він наголосив, що уряд повинен відгукуватися на запити банкірів, завдяки чому гроші залишаються державним інструментом «соціальної інженерії» [21, с. 22]. Подібний похід лібертаріанців до державної політики притаманний дослідженням Дж.Ф. Когана, А. Шика і Т. Муріса («Бюджетна головоломка: розуміння федеральних витрат», 1994) [22], К. Доуда («Держава і монетарна політика», 1989) [23], М.Х. Джонсона і Р.Е. Келера («Монетарна політика», 1998) [24], Е. Долана і Р.Дж. Кемпбелла («Гроші, банки та грошово-кредитна політика», 1992) [25] і Е. Борхарда («Державна неплатоспроможність і власники іноземних облігацій: загальні принципи», 2000) [26].

Разом з тим в американській науці наприкінці минулого століття було оприлюднено багато праць консерваторів, які наполягали, що панування США в світовій фінансовій системі може забезпечити лише жорстка урядова політика. Це відображено в працях А. Шика, керівника інституту Брукінгса, утвореного, щоб «забезпечити новаторські та практичні рекомендації, які б висували три основні цілі: посилити американську демократію, сприяти економічному і соціальному добробуту, безпеці та можливостям всіх американців, а також забезпечити більш відкриту, процвітаючу і здатну співпрацювати міжнародну систему». Шик переконливо довів свої ідеї у класичних дослідженнях «Конгрес

і закріплення в бюджеті питань грошей, витрат і оподаткування»; «Примирення учасників бюджетного процесу в Конгресі»; «Криза бюджетного процесу: реалізація політичного вибору», «Пропускна спроможність бюджету» та «Федеральний бюджет: політичні діячі, політика і процес його прийняття» [27; 28; 29; 30; 31; 32].

Слід вказати, що деякі американські фахівці з правового регулювання грошових відносин відчували наближення кризи фінансової системи США. Тому вони застерегали уряд і банкірів від безоглядної політики «вільного фінансового ринку». Так, М. Вудфорд в книзі «Інтерес і ціни: основи теорії монетарної політики» [33] вказав, що після розпаду міжнародної системи грошових відносин, встановленої під час Бреттон-Вудської конференції, вільна конвертація валют загнала Захід в глухий кут. Він довів, що фінансово-правова політика США носить спекулятивний характер, що вона не підкріплена регулярними поставками товарів на ринки західних держав. Викликає великий інтерес й дослідження Ю.Дж. Боллейзена «Навігаційна невдача: банкрутство та комерційне товариство в Америці до початку громадянської війни», в якому з консервативних позицій була прогнозована можлива фінансова криза. Боллейзен пропонував урядовцям пам'ятати, що перша фінансова криза відбулася ще за громадянської війни в США [34].

Модель попередження фінансової кризи висував Р. Познер, професор права і суддя Апеляційного суду 7-го округу США. Він брав участь у випуску часописів «*Journal of Law and Economics*» («Часопис права і економіки») і «*Journal of Legal Studies*» («Журнал правових досліджень»), автори яких намагалися поєднувати дослідження з економічної і правової політики уряду США. Не буде зайвим вказати, що під час нещодавньої фінансової кризи практичні кроки з її подолання здійснював Б. Бернанке, Голова Ради керуючих ФРС США з лютого 2006 року до лютого 2014 року. Він вважає, що Велика депресія була особливо важкою через помилки ФРС. Бернанке вважає, що Федеральній резервній системі треба не намагатися боротися з «економічними бульбашками», а просто зосереджуватися на таких стандартних цілях, як неповний робочий день і зниження інфляції. Цьому намагаються навчити і студентів американських університетів, майбутніх провідників державної фінансово-правової науки. Так, можна звернутися до рекламного оголошення Колумбійського університету, провідного навчального закладу США: «Університет запрошує на навчання до своєї Академії американського права. Програма навчання призначена для зарубіжних студентів-юристів, але також відкрита і для практиків з числа американських громадян. Пропонується цікавий освітній та культурний досвід з оволодінням окремими темами з основ державного права США та підприємницького права, які викладають видатні вчені Колумбійського університету та інших відомих у світі навчальних закладів. Академія пропонує доступне уявлення про методологію основ юридичної освіти США, а також здійснює презентацію програми та стратегії магістратури права, які використовуються нашими випускниками для пошуку роботи у галузях права. Програма також включає практично орієнтовані лекції відомими адвокатами; проведення мережних заходів з іншими учасниками; відвідування професійних та культурних об'єктів у Нью-Йорку... Існують знижки оплати за навчання для осіб, які подали заявки до 15 січня 2019 року, а також знижки оплати, доступні для груп чисельністю від шести або більше учасників, які подають заявки до 1 лютого 2019 року» [35].

З оголошенням Колумбійського університету перекується повідомлення іншого провідного університету США: «Американський університет «Вашингтонський юридичний коледж» за спеціалізацією «Магістр права і державного управління» підготує вас до оволодіння проблемами, що знаходяться на перетині права, політики і всіх рівнів влади через широке вивчення публічного права Сполучених Штатів. Розроблений для випускників бакалаврату з вітчизняного та міжнародного права, які мають великий інтерес до урядової політики США, динаміки демократії та змісту верховенства права, курс «Магістратура права: закон та урядова політика» є обов'язковим для слухачів, які вступають в магістратуру, щоб оволодіти широким і глибоким аналізом найважливіших питань державної політики сьогодення. Наш організаційний принцип навчання полягає в тому, що найкраще підготовлені юристи та аналітики в галузях регуляторного права не тільки мають чітке розуміння окремих предметів, але й оволоділи теоріями, політичними процесами та інституційними реаліями, що визначають зміст публічного права США» [36].

Повідомлення подібного типу можна знайти на сайтах провінційних університетів: «Навчання за програмою з корпоративного права та фінансів Школи права міста Коулі (Західномічиганський університет) надає студентам можливість вирішувати складні, реальні ділові проблеми під керівництвом викладачів нашого закладу, які водночас ведуть практичну роботу в судах в якості консультуючих бізнес-юристів. Ми надаємо можливість широкого спілкування з експертами з фінансового права, які не тільки розуміють проблеми, що стоять перед їх постійними бізнес-клієнтами, котрі потребують юридичної допомоги з правових проблем сучасної економіки, але й пропонують конструктивні та практичні рекомендації щодо ефективного надання вказаних юридичних послуг для будь-яких приватних осіб. Наша навчальна програма стосується фінансових аспектів корпоративної практики. Протягом найближчих кількох років в бізнес-праві з'являться нові можливості для кар'єрного зростання. Приготуйтеся до цих зрушень за допомогою навчання в магістратурі. Для отримання ступеня магістра з корпоративного права студенти повинні успішно отримати 12 кредитів необхідних курсів в галузях корпоративних операцій, ділової організації бізнесу, корпоративного управління фінансами» [37].

Враховавши вищевикладене, можна упевнено стверджувати, що «погляд у правовий світ» притаманний всім публічним посадовцям, які відповідають за втілення державної фінансово-правової політики США. Саме за допомогою науки про фінансово-правову політику вони спроможні брати свідому участь у реалізації основ фінансово-правової політики країни-лідера світового співтовариства, що здійснює власний вплив на все людство. Щоправда, у сучасній спільноті науковців, що вивчають американську фінансово-правову політику, можна зустріти дослідників, які критично ставляться до цієї системної реальності. Це довів Д. Гудвін, автор чудового дослідження з грошового обігу на світовому ринку. Він пише: «Релігія грошей відома, як культ Мамони; Долар Всемогутній – її верховне божество. Це ще більш солідна і міцна установа, ніж католицька церква. Вона має прихильників навіть на далеких індійських просторах. Є католики, які не згодні з Папою Римським, але на ринку цінних паперів голова Федеральної Резервної Системи непогрішний. Американці зробили такий висновок точкою відліку і експериментували

з грошима так, як жодна інша нація: гроші з раковин, паперові купюри, приватні банкноти, золото і срібло, банківські гроші і державні. В цьому процесі люди навчилися укладати угоди, встановлювати ціни, пильнувати свої інтереси. А ще до того, як добувати гроші, якщо не з повітря, то з природних багатств своєї землі і спритності власного розуму» [38, с. 1].

На жаль, в Україні такий досвід державотворення не враховується, адже більш-менш помітні дослідження з фінансово-правової політики нашої держави майже не містять згадок про те, як це відбувається в цивілізованих країнах Заходу. Американська еліта впевнена, що фахівці з правового регулювання фінансових відносин мають знати особливості історичного процесу розвитку фінансової політики. Тому під час підвищення кваліфікації вони вивчають курс «Закон і фінанси», який починається з викладу історії фінансової політики. Між тим в Україні підручники для юристів та економістів не містять розділи з історії правового регулювання фінансової системи. Щоправда, є випадок звернення до історії податкової політики України: підручник «Фінанси (теоретичні основи)», автори якого роз'яснюють майбутнім економістам та юристам, що «історичний аспект – основа будь-якої наукової категорії. Історичні коріння і витoki допомагають розкрити її зміст. Якщо історія не є актуальною без сучасності, то сучасність без історії просто незрозуміла» [40, с. 5]. Отже, очевидно, що державна фінансово-правової політика США має надихнути вітчизняних правознавців на створення відповідних досліджень.

Висновки. Сучасна фінансово-правової думка у США, яка є підґрунтям державної політики, спирається на догму, відповідно до якої правовідносини між державою і членами суспільства в сфері фінансового права є політичними відносинами, адже держава виступає в ролі суб'єкта політичної влади, який визначає, що дозволено і що заборонено в даному суспільстві для конкретного індивіда. При цьому свобода наукової пошуку гарантована положеннями Основного закону Америки.

Тон у стосунках урядовців з науковцями задає Президент США. Серед них є ті голови держави, які виявляли особливий інтерес до фінансово-правової політики. Перш за все слід виділити постать майже «обожненого» американськими політиками, юристами і навіть простими громадянами Ф.Д. Рузвельта, який врятував капіталістичний світ від краху в 30-роки минулого століття. Саме в період його правління виділилися основні наукові напрямки осягнення особливостей фінансово-правової політики американського уряду. Під тиском банкірського співтовариства Рузвельт дав поштовх запуску механізму правового регулювання фінансових відносин.

Цей механізм з тих пір нагадує «гойдалки», оскільки залежно від економічної, політичної і соціальної ситуації в США її еліта керується однією з двох науково вивірених концепцій вирішення зазначених проблем – консервативною або ліберальною, що були започатковані працями Дж.М. Кейнса і М. Фрідмана. Взаємостосунки між їх послідовниками суперечливі лише на перший погляд. В їхньому середовищі виникають гострі дискусії про особливості бюджетного процесу, податкообкладення і монетарної політики, однак науковці завжди закінчують ці суперечки єдиним підходом до зміцнення взаємостосунків з урядом США на основі захисту головної цінності американського суспільства – приватної власності. Ось чому завдання політики, на їх переконання, полягає в тому, щоб відкидати будь-які колективістські дії,

спрямовані на порятунок сучасної фінансової системи США, яка розвивається під впливом світової кризи глобалізації, та захищати світ вільної конкуренції.

Аналіз найбільш впливових концепцій учених, які враховує уряд Сполучених Штатів під час реформування засад державно-правової фінансової політики, доводить, що сама природа взаємодії правознавців США з урядом

країни дає можливість плідного конкурентного співробітництва між двома провідними науковими напрямками у вивченні фінансово-правової політики США: консервативним та ліберальним. Така взаємодія породжена історичною обумовленістю та логічною наступністю, що й може бути плідним прикладом для розв'язання подібних проблем вітчизняними науковцями.

Список використаних джерел

- Hofstadter R. *The American Political Tradition: And the Men Who Made it*. N. Y.: Archon Books, 1948. XXIV, 540 p.
- Franck Th. Biden backs Fed Chair Jerome Powell's likely monetary policy tightening as inflation rages. URL: <https://www.cnbc.com/2022/01/19/bidenbacks-federal-reserve-chair-jerome-powell-policy-tightening-plan.html>; Gardner A. Biden on the strong dollar: It's not our fault, the rest of the world has bad economic policy. URL: <https://fortune.com/2022/10/16/biden-says-policy-missteps-other-nations-slowing-global-economy-not-strong-us-dollar/>; Landell J. US President Biden calls Truss's economic policies 'a mistake' <https://www.bbc.com/news/world-63276374>; Lynch D. J. Biden's rescue plan made inflation worse but the economy better. URL: <https://news.yahoo.com/bidens-rescue-plan-made-inflation-025646722.html>; Ramsey D. New! The Total Millionaire Bundle. You Can Baby Step Your Way to Becoming a Millionaire. URL: <https://www.ramseysolutions.com/store/bundles/total-millionaire>; Solutions R. Joe Biden's Policies and How They Could Impact Your Money. URL: <https://www.ramseysolutions.com/taxes/joe-biden-policies/>.
- Державно-правова політика «батьків-засновників» США. Монографія. Дн.: РВВ ДНУ, 2020. 200 с.; Ідеологічні засади правової політики президента США Д. Трампа. С. 80–82. *Запорізькі правові читання: матеріали Щорічної міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 1920 травня 2020 року* / за ред. Т.О. Коломoeць. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 428 с. Методологія дослідження державної фінансово-правової політики США. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-8-10-iyunya-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/>. Секція 25. Юридические науки. С. 8–17; Specific Features of State Formation and Legal Policy of Presiden D. Trump. *Realities and prospects for the development of the rule-of-law state in Ukraine and worldwide: collective monograph* / K.V. Berezha, V.M. Kalashnikov, I.N. Klymiuk, T.V. Korniyakova, etc. Lviv-Torun : Liha-press, 2019. 168 p. / 30 p. P. 30–57. (монографія SENSE) © Калашников В.М.
- Seligman E.R.A. *The Income Tax: A Study of the History, Theory, and Practice of Income Taxation at Home and Abroad*. N.Y. : The Macmillan Company, 1914. XI, 743 p.
- Burnham V. Introduction to the law and the legal system of the United States. St. Paul, 1997. 554 p.
- Fireside Chats Of Franklin D. Roosevelt. URL: <http://docs.fdrlibrary.marist.edu/fires90.html>.
- Skidelsky R. *John Maynard Keynes: 1883–1946: Economist, Philosopher, Statesman 1883–1946*. N.Y. : Penguin Books, 2005. 1021 p.
- Bhutta B. *Keynesianism in America: An Examination of American Economics from Roosevelt to Reagan*. URL: https://www.academia.edu/25723950/Keynesianism_in_America.
- Ratner S. *American Taxation, its History as a Social Force in Democracy*. N.Y. : W.W. Norton, 1942. 561 p.
- Rist Ch. *A History of Monetary and Credit Theory from John Law to the Present Day*. N.Y. : Macmillan, 1940. 442 p.
- Friedman M. *Essays in the Positive Economics*. Chicago : University of Chicago Press, 1953. 328 p.
- Friedman M. *The Optimum Quantity of Money and Other Essays*. Chicago : Aldine Pub. Co., 1969. 308 p.
- Friedman M., Schwartz A.J. *A Monetary History of the United States, 1867–1960*. Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1963. 888 p.
- Hurst J.W. *The Growth of American Law: the Law Makers of the Revolutionary Epoque*. Boston : Univ. of Massachusetts, 1950. XVI, 328 p.
- Hurst J.W. *A Legal History of Money: In the United States 1774–1970*. N.Y. : Beard Books, 2001. 388 p.
- Hofstadter R. Op. cit, p. 33.
- Boorstin D.J. *The Americans: The Democratic Experience*. N.Y. : Vintage, 1974. 717 p.
- Boorstin D.J. *The Americans: The Colonial Experience*. N.Y. : Vintage, 1964. 434 p.
- Boorstin D.J. *The Americans: The National Experience*. N.Y. : Vintage, 1967. 528 p.
- Schlesinger A.M. *The Cycles Of American History*. N.Y. : Mariner Books, 1999. 512 p.
- Serchrest L. *Free Banking: Theory, History and a Laissez-Faire Model*. Westport : Quorum Books, 1993. 203 p.
- Cogan J.F., Muris T. J. *The Budget Puzzle: Understanding Federal Spending*. Stanford : Stanford University Press, 1994. VI, 176 p.
- Dowd K. *The State and the Monetary System*. N.Y. : Palgrave Macmillan, 1989. 213 p.
- Johnson M.H., Keleher R.E. Monetary Policy, a Market Price Approach. *Journal of Comparative Economics*. 1998. vol. 26. issue 3. p. 580–589.
- Campbell C., Campbell R.G., Dolan E.G. *Money, Banking, and Monetary Policy*. Folkestone : Harcourt School, 1991. 732 p.
- Borchard E. *State Insolvency and Foreign Bondholders: General Principles*. Wash.: Yale University Press, 2000. Vol. 1. XXX, 381 p.
- Schick A. *The Capacity to Budget*. Wash.: Urban Institute Press, 1990. XII, 244 p.
- Schick A. *Congress and Money Budgeting, Spending and Taxing*. Wash.: Urban Institute, 1980. 242 p.
- Schick A. *Crisis in the Budget Process: Exercising Political Choice*. Wash.: American Enterprise Institute, 1986. VI, 88 p.
- Schick A. *The Federal Budget Politics, Policy and Process*. Wash.: Brookings Institution, 1995. 284 p.
- Schick A., LoStracco A. F. *The Federal Budget. Politics, Policy, Process*. Wash.: Brookings Institution Press, 2000. X, 307 p.

32. Schick A. Reconciliation and the Congressional Budget Process. Wash.: US GPO, 1981. II, 17 p.
33. Woodford M. Interest and Prices: Foundations of a Theory of Monetary Policy. Princeton: Princeton University Press, 2003. 808 p.
34. Balleisen E.J. Navigating Failure: Bankruptcy and Commercial Society in Antebellum America. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001. 344 p.
35. Columbia Law School. International Programs U.S. Summer 2019. URL: <https://www.law.columbia.edu/international-programs/us-business-law>.
36. American University Washington College of Law. An LL.M. URL: https://www.wcl.american.edu/impact/initiatives-programs/lawandgov/llmlawand.gov/?gclid=Cj0KCQIAjZLhBRCAARIsAFHWpbFn4nRh6f_BHsIRjindil7AVWW_qvy2x5cs_M4ZmDNogdKLQxjkn8b_xoaAub2EAL_w_wcB.
37. Western Michigan University. Cooley Law School. Corporate Law and Finance LL.M. Program. URL: https://www.cooley.edu/academics/graduate-programs/corporate-law-finance?utm_term.
38. Гудвин Д. История доллара. Москва : АСТ, 2016. 360 с.
39. Фінансове право. Програма навчальної дисципліни для підготовки фахівців у галузі знань «Право» (0304) за спеціальністю «Правознавство» 6.030401, ступеня вищої освіти бакалавр. Київ : НАВС, 2015. 15 с.
40. Фінансове право України : навч. посібник / Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, Н.Ю. Пришва та ін. Київ : «Правова єдність», 2009. 395 с.

References

1. Hofstadter R. The American Political Tradition: And the Men Who Made it. N. Y.: Archon Books, 1948. XXIV, 540 p.
2. Franck Th. Biden backs Fed Chair Jerome Powell's likely monetary policy tightening as inflation rages. URL: <https://www.cnn.com/2022/01/19/biden-backs-federal-reserve-chair-jerome-powell-policy-tightening-plan.html>; Gardner A. Biden on the strong dollar: It's not our fault, the rest of the world has bad economic policy. URL: <https://fortune.com/2022/10/16/biden-says-policy-missteps-other-nations-slows-global-economy-not-strong-us-dollar/>; Landell J. US President Biden calls Truss's economic policies 'a mistake' <https://www.bbc.com/news/world-63276374>; Lynch D. J. Biden's rescue plan made inflation worse but the economy better. URL: <https://news.yahoo.com/bidens-rescue-plan-made-inflation-025646722.html>; Ramsey D. New! The Total Millionaire Bundle. You Can Baby Step Your Way to Becoming a Millionaire. URL: <https://www.ramseysolutions.com/store/bundles/total-millionaire>; Solutions R. Joe Biden's Policies and How They Could Impact Your Money. URL: <https://www.ramseysolutions.com/taxes/joe-biden-policies/>.
3. Derzhavno-pravova polityka «bat'kiv-zasnovnykiv» SSHA. Monohrafiya. Dn.: RVV DNU, 2020. 200 s.; Ideolohychni zasady pravovoyi polityky prezidenta SSHA D. Trampa. c. 80-82 // Zaporiz'ki pravovi chytannya: materialy Shchorichnoyi mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi, m. Zaporizhzhya, 1920 travnya 2020 roku / za red. T.O.Kolomojets'. Z.: Vydavnychyy dim «Hel'vetyka», 2020. 428 s.; Metodolohiya doslidzhennya derzhavnoyi finansovo-pravovoyi polityky SSHA State and legal policy of the "founding fathers" of the USA. Monograph. Dn.: 2020. 200 p.; Ideological foundations of the legal policy of the USA President D. Trump. c. 80-82 // Zaporizhzhia legal readings: materials of the Annual International Scientific and Practical Conference, Zaporizhzhia, 1920, May 2020 / edited by T.O. Kolomojets. Z.: Helvetica Publishing House, 2020. 428 p.; Research methodology of the state financial and legal policy of the USA URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-8-10-iyunya-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/>. Section 25. Legal Sciences. c. 8-17; Specific Features of State Formation and Legal Policy of President D. Trump // Realities and prospects for the development of the rule-of-law state in Ukraine and worldwide: collective monograph / K.V. Berezhna, V.M. Kalashnikov, I.N. Klymiuk, T.V. Korniyakova, etc. Lviv-Torun: Liha-press, 2019. 168 p. / 30 p. P. 30-57.
4. Seligman E.R.A. The Income Tax: A Study of the History, Theory, and Practice of Income Taxation at Home and Abroad. N.Y.: The Macmillan Company, 1914. XI, 743 p.
5. Burnham V. Introduction to the law and the legal system of the United States. St. Paul, 1997. 554 p.
6. Fireside Chats Of Franklin D. Roosevelt. URL: <http://docs.fdrlibrary.marist.edu/firesi90.html>.
7. Skidelsky R. John Maynard Keynes: 1883-1946: Economist, Philosopher, Statesman 1883-1946. N.Y.: Penguin Books, 2005. 1021 p.
8. Bhutta B. Keynesianism in America: An Examination of American Economics from Roosevelt to Reagan. URL: https://www.academia.edu/25723950/Keynesianism_in_America
9. Ratner S. American Taxation, its History as a Social Force in Democracy. N.Y.: W.W. Norton, 1942. 561 p.
10. Rist Ch. A History of Monetary and Credit Theory from John Law to the Present Day. N.Y.: Macmillan, 1940. 442 p.
11. Friedman M. Essays in the Positive Economics. Chicago: University of Chicago Press, 1953. 328 p.
12. Friedman M. The Optimum Quantity of Money and Other Essays. Chicago: Aldine Pub. Co., 1969. 308 p.
13. Friedman M., Schwartz A.J. A Monetary History of the United States, 1867-1960. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1963. 888 p.
14. Hurst J.W. The Growth of American Law: the Law Makers of the Revolutionary Epoque. Boston: Univ. of Massachusetts, 1950. XVI, 328 p.
15. Hurst J.W. A Legal History of Money: In the United States 1774-1970. N.Y.: Beard Books, 2001. 388 p.
17. Hofstadter R. Op. cit, p. 33.
17. Boorstin D.J. The Americans: The Democratic Experience. N.Y.: Vintage, 1974. 717 p.
18. Boorstin D.J. The Americans: The Colonial Experience. N.Y.: Vintage, 1964. 434 p.
19. Boorstin D.J. The Americans: The National Experience. N.Y.: Vintage, 1967. 528 p.
20. Schlesinger A.M. The Cycles Of American History. N.Y.: Mariner Books, 1999. 512 p.
21. Serchrest L. Free Banking: Theory, History and a Laissez-Faire Model. Westport: Quorum Books, 1993. 203 p.

22. Cogan J.F., Muris T. J. *The Budget Puzzle: Understanding Federal Spending*. Stanford: Stanford University Press, 1994. VI, 176 p.
23. Dowd K. *The State and the Monetary System*. N.Y.: Palgrave Macmillan, 1989. 213 p.
24. Johnson M.H., Keleher R.E. *Monetary Policy, a Market Price Approach* // *Journal of Comparative Economics*. 1998. vol. 26. issue 3. p. 580-589.
25. Campbell C., Campbell R.G., Dolan E.G. *Money, Banking, and Monetary Policy*. Folkestone: Harcourt School, 1991. 732 p.
26. Borchard E. *State Insolvency and Foreign Bondholders: General Principles*. Wash.: Yale University Press, 2000. Vol. 1. XXX, 381 p.
27. Schick A. *The Capacity to Budget*. Wash.: Urban Institute Press, 1990. XII, 244 p.
28. Schick A. *Congress and Money Budgeting, Spending and Taxing*. Wash.: Urban Institute, 1980. 242 p.
29. Schick A. *Crisis in the Budget Process: Exercising Political Choice*. Wash.: American Enterprise Institute, 1986. VI, 88 p.
30. Schick A. *The Federal Budget Politics, Policy and Process*. Wash.: Brookings Institution, 1995. 284 p.
32. Schick A., LoStracco A. F. *The Federal Budget. Politics, Policy, Process*. Wash.: Brookings Institution Press, 2000. X, 307 p.
32. Schick A. *Reconciliation and the Congressional Budget Process*. Wash.: US GPO, 1981. II, 17 p.
33. Woodford M. *Interest and Prices: Foundations of a Theory of Monetary Policy*. Princeton: Princeton University Press, 2003. 808 p.
34. Balleisen E.J. *Navigating Failure: Bankruptcy and Commercial Society in Antebellum America*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2001. 344 p.
35. Columbia Law School. *International Programs U.S. Summer 2019*. URL: <https://www.law.columbia.edu/international-programs/us-business-law>
36. American University Washington College of Law. An LL.M. URL: https://www.wcl.american.edu/impact/initiatives-programs/lawandgov/lmlawandgov/?gclid=Cj0KCQiAjZLhBRCAARIsAFHWpbFn4nRh6f_BHslRjindil7AVWW_qvy2x5cs_M4ZmDNogdKLQxjkn8b_xoaAub2EALw_wcB
37. Western Michigan University. Cooley Law School. *Corporate Law and Finance LL.M. Program*. URL: https://www.cooley.edu/academics/graduate-programs/corporate-law-finance?utm_term
38. Goodwin D. *History of the dollar*. M.: AST, 2016. 360 p.
39. *Finansove pravo. Prohrama navchal'noyi dystsypliny dlya pidhotovky fakhivtsiv u haluzi znan' «Pravo» (0304) za spetsial'nistyuu «Pravoznavstvo» 6.030401, stupin' vyshchoyi osvity bakalavr*. K.: NAVS, 2015. 15 s. [Financial law. The program of primary discipline for the preparation of fakhivtsiv at the gallery knowledge of "Law" (0304) for the specialty "Law" 6.030401, the degree of higher education is bachelor. K.: Nat. Acad. internal right, 2015. 15 c.] [in Ukrainian]
40. *Finansove pravo Ukrainy: Navch. posibnyk* [L.K. Voronova, M.P. Kucheryavenko, N.YU. Pryshva ta in.]. K.: «Pravova yednist'», 2009. 395 c. [Financial Law of Ukraine: Navch. helper [L.K. Voronova, M.P. Kucheryavenko, N.Yu. Prishva ta in.]. K.: "Pravova unity", 2009. 395 p. [in Ukrainian].

Kalashnikov Viktor,

Doctor of Historical Sciences, Candidate of Law Sciences

(*Oles Honchar National University, Dnipro*)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5116-1486>

THE ROLE OF AMERICAN JURISTS IN SHAPING THE US GOVERNMENT FINANCIAL POLICY: FROM THE GREAT DEPRESSION TO THE CRISIS OF GLOBALIZATION

The article examines the historical concepts of American specialists regarding the development of the state and legal policy of the United States in the field of legal regulation of public finances. It has been proven that the beginning of such scientific research should be connected to the famous "Fireside Chats" of the USA President F.D. Roosevelt in which during the Great Depression this outstanding statesman explained to the American people the main directions of legal regulation of public finances. It was established that, on the order of the American government to overcome the consequences of the Great Depression, the corresponding scientific schools, started by J.M. Keynes (1883–1946), the leader of the conservative current of supporters of powerful legal regulation of financial relations by state authorities, and M. Friedman (1912–2006), who had to become the head of libertarians who believed that the state should not often interfere in the affairs of the Federal Reserve System.

The scientific discussions of conservatives and libertarians on the peculiarities of the financial policy of the American government until overcoming the consequences of the global financial crisis in 2008 are analyzed. It is emphasized that such experience is necessary for solving similar problems in Ukraine.

It's known that Keynes launched a program to save the capitalist world from the collapse in the years of the "Great Depression". The basis of the Keynesian theory of legislative regulation of financial resources became the postulate of the necessity of bringing the state to the economy. The economic principles of Keynes were the basis of the monetary policy of the USA right up to the Reaganomics in 1981.

It should be pointed out that the representatives of the liberal science of financial and legal policy were ordinary officials, but they put their ideas into life. R. Hofstadter, doctor of law at Columbia University (1915–1970), who became the winner of the Pulitzer Prize three times, played a great role in this process. Hofstadter pointed out that the current state policy of the United States should be regulated by the ideas of the "fathers-founders" of the United States as like as President George W. Washington and others.

It seems that these days the American politics of the legal regulation of money system have come close to the crisis of the US financial system. M. Woodford, J. Balleisen and other scholars say that the current crisis of the US financial system is the result of the recklessness of American bankers, supporters of the ultra-free financial market.

It should be noted, that real view of the monetary policy of the US government, on the causes of the global financial crisis of 2008 was expressed by B. Bernanke. He was head the US Federal Reserve from the 2006 to the 2014. Bernanke voicing that the Federal Reserve System must not fight against “bubble blower”, but can simply focus on such standard goals, like a regular working day and a decrease in inflation in the country, which is the leading country of the civilized World.

American elite is impressed that the specialists in the legal regulation of financial investments must know the specifics of the historical process of shaping financial policy. Unfortunately, the American concepts of legal regulation of public finances almost never studied in Ukraine. Fundamental studies of Ukrainian scientists from the financial policy of our country has few information on the financial policy of the world’s most advanced countries. So, it is obvious that the state financial and legal policy of the United States should inspire domestic researchers to create appropriate scientific research.

Key words: *Great Depression, global financial crisis of 2008, legal regulation of US finances, President F.D. Roosevelt, conceptual achievements of J.M. Keynes, scientific concepts of M. Friedman, studies of conservatives and libertarians on financial law.*

Надіслано до редколегії 15.11.2022